

BUTLLETÍ

de l'associació cultural catalana als països nòrdics
"les quatre barres"

NÚM 36 ANY 1987

BUTLLETÍ
DE L'ASSOCIACIÓ CULTURAL CATALANA
ALS PAÏSOS NÒRDICS
LES QUATRE BARRES

Publicació (Tidskrift) : ISSN 0349-6120
Editor (Utgivare) : Les Quatre Barres
Humlegårdsgatan 17 2tr Ög
114 46 Stockholm
Suècia
Compte Corrent Postal : 970916-3
(Postgirokonto) Stockholm
Editor responsable : Ramon Cavaller
(Ansvarig utgivare)
Cap de redacció : Ramon Bohigas
(Redaktör)
Maqueta (Lay-out) : Jordi Bota
Impressió (Tryckning) : Trycksam AB, Gävle
Subscripció anual : Països Nòrdics, 45 corones
(4 números) altres països, 55 corones
Årsprenumeration : Norden, 45 kronor
(4 nummer) andra länder, 55 kronor
Quota socis de : 95 corones (Butlletí inclòs)
Les Quatre Barres quota familiar 125 corones
Medlemsavgift föreningen : 95 kronor (med Butlletí)
Les Quatre Barres : familj 125 kronor

oooo000oooo

SUMARI 4/1987 - Núm./nr 36, any X (årgång 10)

Editorial.....	3
Correu.....	4
Notícies.....	5
Kulturella nyheter från de Katalanska Länderna.....	12
L'artista col-laborador en aquest número: Fernando Ballardini.....	17
En skapare i Venedig: FORTUNY.....	19
Entrevista a Jordi Pujol.....	24
Ratalls.....	30

EDITORIAL

Aquesta tardor ha estat positiva per a la projecció de la cultura catalana a Suècia.

A principis de novembre va venir a Estocolm el President de la Generalitat de Catalunya per donar una conferència i a la vegada establir contactes amb algunes institucions sueques, fet que ja ha donat fruits en el camp de l'intercanvi cultural.

De moment s'ha concretat la preparació d'una setmana catalana a Suècia el 1989 i, com a resultat d'una visita que el President i el seu seguici van fer a l'Acadèmia Sueca, hi ha un clima d'interès mutu per iniciar la traducció de literatura catalana.

Així mateix, a la Universitat d'Uppsala - que també va ésser visitada pel President - aquesta tardor han començat a donar-se classes de català amb el nostre soci Dan Nosell com a professor dels cursos.

Finalment, un altra motiu de satisfacció és que s'ha publicat una antologia de poesia catalana ("Tio Katalanska Poeter" Fabians Förlag) en versió sueca de Lluís Solanes i Arne Lundgren. És una obra magnífica i el regal nadalenc perfecte per qui desitgi obsequiar amics i familiars suecs amb un llibre de temàtica catalana.

R.B.

CORREU

Revistes i publicacions rebudes:

Diari AVUI, Barcelona

Lluita, València, núm. 58

Notícies de la Generalitat, núm. 30

Flama, setembre 1987

Butlletí de la North American Society, núms. 28, 29

Cultura, Generalitat de Catalunya, núm. 7

Escola Catalana, núms. 236-238

Presència Evangèlica, núms. 90, 91

Catalònia culture, núm. 6

Carta de España, núm. 365

El País semanal, Madrid

ABC semanal, Madrid

Cartes, circulars i llibres:

Falcons, Vilafranca del Penedès

Stockholms läns landsting

Föreningsrådets i Stockholm, Samarbetsorganisation

Institut del Teatre, Barcelona

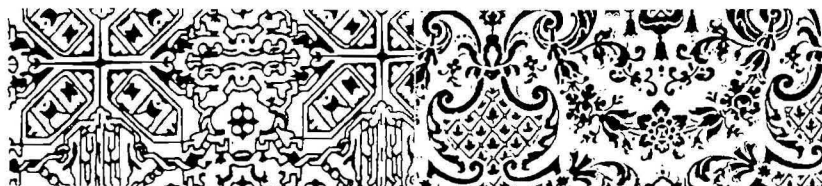
Ambaixada d'Espanya

Febo-Valeria d'Art, Sant Cugat del Vallès

Simposi Agustí Bartra

Emilio Mallol Valle, Stoevesandstr. 21, 3260 Rinteln 1,
Alemanya, està interessat en intercanviar monedes.

Generalitat de Catalunya: Legislatura 1980-1984, L'obra
legislativa 1932-1939

"Moresco" i "Carnaval" còpia de vells motius. M.Fortuny.

NOTÍCIES

Visita a Suècia del President de la Generalitat de Catalunya

La notícia important d'aquesta tardor ha estat el viatge a Estocolm de Jordi Pujol els dies 4-7 de novembre.

Un viatge que no se'ns va anunciar fins pocs dies abans, fet que va jugar en contra dels interessos de la nostra associació, doncs no vam tenir la possibilitat d'organitzar cap acte.

El President havia demanat que s'inclogués al seu programa una trobada amb els nostres socis. Degut a que va allotjar-se a l'Ambaixada d'Espanya i a que a Estocolm només hi era un dia, l'ambaixador va preparar una recepció a la mateixa ambaixada, limitant però el nombre de convidats als membres del Consell directiu. Evidentment el que haguéssim volgut és arranjar nosaltres un acte obert a tots els socis que desitgessin anar-hi.

El President va arribar a Estocolm el dimecres dia 4 de novembre al vespre. La nostra associació li havia deixat durant la mateixa tarda una carta de benvinguda, acompanyada d'una presentació de Les Quatre Barres.

També van venir a Suècia Consellers i alts càrrecs de la Generalitat i una colla de representants de diferents mitjans informatius, entre ells Televisió de Catalunya. Un dia abans també havia arribat a Estocolm en un altre grup la Directora general de política lingüística, Aina Moll, i el nostre soci Pau Puig, que ara està fent una valuosa tasca d'enllaç entre les autoritats sueques i les catalanes i espanyoles en la preparació i promoció d'activitats d'intercanvi cultural entre Catalunya i Suècia.

Conferència de Jordi Pujol

El dijous al matí el President i el seu seguici tenien visites a l'Acadèmia Sueca, a Electrolux i al Ministeri d'afers estrangers. Al migdia Jordi Pujol va assistir al Grand Hotel a un dinar organitzat per l'Executive Club del diari Svenska Dagbladet. Després, davant d'un públic compost principalment per directors d'empreses multinacionals sueques, el President va donar una conferència en anglès titulada "La importància econòmica de la Mediterrània occidental a Europa".

Jordi Pujol va referir-se durant la conferència a la importància històrica que la Mediterrània ha tingut en temps passats. Aquest mar, va dir, fou el centre del món fins el segle XVI però després va perdre la seva primacia, que passà als països del nord d'Europa. Ara, prosseguí Pujol, la zona nord-occidental de la Mediterrània experimenta un nou desenvolupament i té unes perspectives d'expansió superiors a altres regions d'Europa. És una zona amb grans ciutats - Barcelona, Marsella, Tolosa de Llenguadoc, Milà, València, Saragossa - i bones comunicacions, que encara milloraran amb l'actual construcció de noves autopistes.

Les possibilitats de creixement són ara al sud, assenyalava Jordi Pujol, i donava com a exemples Bavària, l'estat més expansiu d'Alemanya i situat al sud d'aquest país i, als Estats Units, els estats de Florida i Califòrnia.

Catalunya és la regió d'Europa que darrerament ha rebut més inversió estrangera. Però, deia el President, l'expansió del nostre país no es devia solament a les inversions de fora sinó també a la iniciativa pròpia, assenyalant la notable tradició industrial de Catalunya.

Encara que la conferència era d'economia, el President no va passar per alt de remarcar que el seu país era Catalunya ("my country, Catalonia, ...") deia una i altra

El President de la Generalitat de Catalunya, Jordi Pujol, durant la seva visita a Suècia.
Foto: F. Cabrera

vegada) i que la nostra és una nació diferent de les altres d'Espanya per la seva llengua, la seva història i el tarannà de la seva gent.

També va manifestar que la recuperació nacional a Catalunya (que ell en anglès l'anomenava "the catalan movement") treballa per l'autogovern i la consolidació dels nostres signes d'identitat, el principal dels quals és la llengua catalana. El President va destacar tanmateix que el nacionalisme del seu partit no és de caire independentista i que treballa per una integració més gran amb Europa.

Va ésser una conferència brillant tant per l'argumentació com pel seu contingut, i molt adequada per un públic suec. Seguidament va haver-hi un col·loqui i el President va respondre preguntes del públic.

Durant la tarda la delegació catalana tenia en el seu programa una visita a l'empresa de telecomunicacions i informàtica Ericsson.

Recepció a l'Ambaixada

Al vespre l'Ambaixada d'Espanya va convidar els membres del Consell directiu de Les Quatre Barres a una recepció, en la que varem poder conversar amb el President, amb la seva muller Marta Ferrusola, i amb el nombrós grup català, entre el que hi havia els senyors Lluís Prenafeta, Secretari de la Presidència, els Consellers Macià Alavedra i Francesc Sanuy, la Directora de política lingüística Aina Moll i els escriptors Baltasar Porcel i Xavier Bru de Sala, per citar solament alguns noms.

Durant la recepció, en una breu cerimònia Ramon Bohigas, en nom de Les Quatre Barres, dirigí unes paraules a Jordi Pujol i la nostra Presidenta Maria Rosa Domènech va lliurar-li un petit obsequi. Aquest estava compost de dos discs de música catalana i sueca gravats a Suècia pel pianista català resident a Escandinàvia Josep Ribera, soci de la nostra associació, algunes edicions sueques de llibres catalans, el llibre sobre Catalunya publicat en suec pel nostre soci Pau Puig i Scotoni, i uns quants programes d'activitats culturals i concerts organitzats a Suècia per Les Quatre Barres.

Jordi Pujol parlant amb membres del Consell directiu Foto: F. Cabrera

Visita d'Aina Moll a la Universitat

El mateix dijous a la tarda Aina Moll havia fet una visita a la Facultat de Romàniques de la Universitat d'Estocolm on va tenir una trobada amb els professors de llengua espanyola. Aina Moll parlà de la situació del català. La personalitat i explicacions de la Directora general de política lingüística van fer un fort impacte entre els professors de la facultat, que van lamentar la brevetat de la seva estada a Suècia i no haver tingut notícies amb més anticipació del seu viatge. Altrament haurien volgut organitzar un seminari amb els alumnes d'Hispaniques.

El divendres dia 5 la delegació catalana va sortir cap a Västerås per visitar l'empresa ASEA. A la tarda tenien una trobada a Uppsala amb la companyia de productes farmacèutics Pharmacia i també anaren a la Universitat. Aquest centre universitari és el primer que ha endegat un curs de català, mercès a les gestions del professor del curs, Dan Nosell, soci de Les Quatre Barres.

El dissabte al matí el President i la seva comitiva van donar per finalitzada la seva visita a Suècia, retornant a Barcelona./R.BOHIGAS

*

CONCERT DE MÚSICA CATALANA A RÀDIO DINAMARCA. Josep Ribera, el nostre destacat pianista i actualment també catedràtic de piano al Reial Conservatori de Música de Copenhagen, va donar un concert a la ràdio dinamarquesa el passat mes de novembre. El concert, exclusivament de música catalana, comprenia obres de Juli Garreta i Robert Gerhard per piano i cantant, i piano i violoncel./R.BOHIGAS.

*

EL NOSTRE SOCI FLOREAL TALLADA era solista en el concert de saxofò de Glazunov interpretat per la Banda de Música de la Companyia de Transport Públic d'Estocolm (SL). El concert es va donar el proppassat 17 de novembre a la Gamla Musikaliska Akademien, i incloïa, a més, obres de Glinka, Stravinskij i Musorgskij. Actualment Floreal Tallada resideix a Catalunya i va ésser contractat expressament per aquest concert. Entre els rams de flors que va rebre després de la seva actuació n'hi havia un de Les Quatre Barres. /R. BOHIGAS.

*

EL PINTOR MALLORQUÍ resident a Barcelona Ferran García Sevilla ha inaugurat el 5 de novembre una exposició a la prestigiosa Galleri 16 d'Estocolm. /R. CAVALLER.

*

EL DIA 15 de novembre Les Quatre Barres organitzà una festa per als alumnes de català a casa de Maria del Carme Dahlin.

Es menjaren hamburgueses i gelat, i es cantaren cançons. Tots van sortir molt contents de la trobada. /R. CAVALLER.

*

ESTEM ORGANITZANT una festa de primavera amb la colònia hongaresa d'Estocolm. Serà semblant a la tan reeixida que vam fer amb els grecs la primavera d'enguany. /R. CAVALLER.

*

ERNEST DETHOREY, el nostre President Honorari, amb motiu del seu 60 aniversari de noces i la celebració del 80 natalici de la seva muller Gertie, va rebre les congratulacions d'amics, familiars i socis de Les Quatre Barres. La seva casa es va omplir de gom a gom i d'una pluja de regals. /MARIA ROSA DOMÈNECH.

Ernest Dethorey

Foto: F. Cabrera

PALAU REIAL, 1-Agost 1987/nº 8, la revista que edita el Consell Insular de Mallorca, publica en aquest número un article del periodista Carles Meneses titulat "Dethorey, l'únic supervivent". Meneses es refereix a Ernest Dethorey com a un dels integrants d'un grup de joves que al principi es va formar a l'entorn del jove poeta argentí Jorge Luis Borges, que l'any 1920 va passar una llarga temporada a Mallorca i va publicar a l'illa el segon manifest del moviment ultraic. /J. MASOLIVER.

KULTURELLA NYHETER

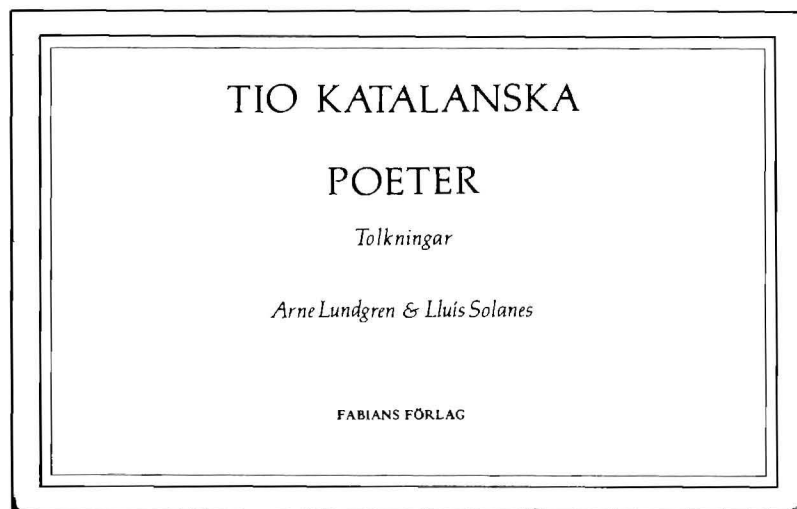
Sverige

VID UPPSALA UNIVERSITET startade i höst kurser i katalanska. Det är första gången man anordnar en reguljär undervisning i det katalanska språket i Sverige. Kursen är på 10 poäng och två terminer och leddes av Dan Nosell.

I Sverige har tidigare bara funnits enstaka kurser i katalanska för doktorandelever.

*

EN ANTOLOGI MED KATALANSKA POETER tolkade till svenska kom ut nyligen i Sverige. Boken, som har titeln "Tio katalanska poeter" har getts ut av Fabians Förlag i Göteborg. Arne Lundgren och Lluís Solanes har gjort urvalet och den svenska versionen.

Samlingsvolymen "Tio katalanska poeter" finns nu i bokhandeln i Sverige.

Katalanska Länder

EUROPAPARLAMENTET i Strasbourg besöktes i mitten av oktober av femhundra människor ditresta från de Katalanska Länderna. Med sig hade de 100.000 namnteckningar med begäran att katalanskan ska godkännas som EG:s nionde officiella språk. Spanskan är redan officiell eftersom Spanien är medlem i EG.

Bland de 100.000 namn som undertecknade begäran fanns författare, politiker, arbetare, journalister, akademiker m fl. Gruppen leddes av rektorerna vid universiteten i Barcelona, Palma och Valencia. De överlämnade till parlamentets ordförande, engelsmannen Henry Plumb, en skrivelse på nio sidor, där man påpekar att katalanskan talas av drygt sju miljoner människor. Det är en befolkning större än några av EG:s medlemstater som har det egna språket som officiellt inom den europeiska gemenskapen, t ex Danmark.

Katalanskans internationella ställning skulle gynnas av en status som officiellt språk i EG, men för detta krävs bl a att den spanska centralregeringen inte motsätter sig denna begäran.

Aktionen i Europaparlamentet hade anordnats av organisationen "La Crida" (Uppropet), en förkortning av "La Crida a la solidaritat en defensa de la llengua i la nació catalanes" (Uppropet för solidaritet till försvaret för det katalanska språket och den katalanska nationen). Denna organisation bildades 1981 som svar på trakasserier som vissa statliga myndigheter i de Katalanska Länderna fortfarande utövade mot användning av katalanskan, vilken åter blivit officiell 1980. Sedan dess har La Crida startat flera kampanjer, ibland med uppseendeväckande ickevåldsaktioner - inte alltid populära hos den autonoma regeringen - till katalanskans försvar och även hjälpaktioner för Etiopien och katastrofdrabbade områden. Nyligen, i samband med att Madrid införde nya regler för kommunerna som försvårar användningen av katalanskan, låste och förseglade organisationen centralregeringens byggnad i Barcelona. På porten klistrade man affischer med texten "Stängt för smutsigt spel mot det katalanska språket". La Crida anklagar den spanska staten för att inte följa den nya demokratiska grundlagen från 1979. Enligt denna ska de språk som talas inom de autonoma områdena i landet "bli föremål för speciell respekt och skydd av staten".

*

"EN AGGRESSION MOT DET FLERKULTURELLA SPANIEN" kallade kulturrådet i La Generalitat, Joaquim Ferrer, en serie fyra utställningar som det spanska kulturministeriet öppnade i oktober i Paris. Utställningarna bär namnet "Paris, spansk tid" och i dem framställs Spanien som en historiskt och kulturellt homogen stat. Det spanska kulturministeriet har anordnat utställningarna utan att

varken samverka med de autonoma områdena i landet - som har fullständiga befogenheter bl a inom kulturområdet - eller underrätta dem i förväg om kulturarrangemanget.

Uttalandet gjordes vid en presskonferens som det katalanska kulturrådet sammankallade i Barcelona för att tillkännage La Generalitats protest mot kulturministeriets förfaringssätt. Joaquim Ferrer förklarade att det spanska kulturministeriet inte kan anordna utställningar med anspråk på att visa fem sekler spansk konst utan att tydligt tala om att den spanska staten består av flera kulturer.

Madrid nu har skapat samma konfrontation med de autonoma områdena och har handlat med samma hemlighetsmakeri som för två år sedan med kulturmässan "Europalia" i Bryssel. Där visades 1985, med anledning av Spaniens inträde i EG, flera utställningar med spansk konst, böcker, konsertframföranden, dansuppvisningar, teater, film mm. Trots den stora satsningen, som enligt de officiella siffrorna kostade ca en miljard pesetas (50 milj. kronor) - de inofficiella säger att summan var fyra gånger större - och de utförliga programmen, sades ingenting till besökarna om Spaniens fyra kulturer. Detta oaktat att Belgien självt är ett flerkulturellt land och den spanska kulturministerns vackra ord vid invigningen om "behovet av samförstånd för att bygga ett nytt Europa."

I och med att befogenheterna på kulturområdet överfördes till de autonoma områdena i Spanien, enligt den nya grundlagen, var det meningen att kulturministeriet skulle försvinna. Men det finns kvar och har t o m fått utökade medel med 16% för 1988, tydligen för att fortsätta med samma kulturpolitik.

*

Böcker

QUIM MONZÓ, FÖRFATTAREN PÅ MODET just nu i de Katalanska

Länderna, kom i somras ut med boken "Zzzzzzzzz...". Det är en samling artiklar som han tidigare har publicerat i olika tidningar. Enligt recensenten i barcelonatidningen Avui kännetecknas artiklarna bl a av författarens användning av ironin som ett sätt att uppmärksamma stereotypa beteenden eller sociala vanor.

Flera av Quim Monzós böcker har översatts till engelska och franska. Han gav ut sin första bok för tio år sedan. Hittills har han publicerat fyra novellsamlingar, två romaner och två samlingar tidningsartiklar.

*

DET FÖRSTA KATALANSKA KULTURCENTRET i utlandet kommer snart att öppnas i Frankfurt med stöd från La Generalitat, den katalanska autonoma regeringsinstitutionen. Kulturcentret ska samverka med den tysk-katalanska föreningen Deutsch-Katalanische Gesellschaft (DKG). DKG bildades 1983 och anordnar katalanska kulturarrangemang i Tyskland och reguljära möten med katalanska författare och tyska språkforskare. Det senaste ägde rum i september i år.

Föreningen främjar också översättningen av katalanska författare. I samband med bokmässan i Frankfurt gav man ut en samling katalansk poesi från 1900-talet under titeln "Ein Spiel von Spiegeln" (Ett spel med speglar). I boken finns dikter av de 23 mest kända katalanska poeterna under vårt sekel.

R. BOHIGAS

L'ARTISTA COL.LABORADOR EN AQUEST NUMERO: FERNANDO BALLARDINI

Fernando Ballardini és arquitecte, dissenyador i especialista en gastronomia. La seva curiositat universal el fa participar en els esdeveniments més diversos.

Jo, Fernando Ballardini, vaig néixer a l'Argentina fa quaranta-quatre anys, quasi a Buenos Aires, a 9 quilòmetres de Río de la Plata.

El meu contacte amb Catalunya i la seva llengua es concretava en dues veïnes; Doña Carmen i la señora Puig, la una ploradora i sentimental, l'altra elegant, cultivada i pareguda a una actriu segons l'opinió de la meva àvia.

Sabíem que eren catalanes per la pronúncia fonda de les eles, però les déiem "gallegas" com a tots els altres que venien de la península.

Elles i altres europeus van semblar en mi la curiositat que em portà fins aquí. De camí vaig visitar Mallorca, Barcelona i rodalies però amb prou feina em vaig adonar que això era Catalunya. Eren els anys...

Ja aquí vaig conèixer en Ramon i d'ençà de 14 anys vaig aprenent diferències, analogies, trets particulars i característiques de la seva terra estimada i el món en general. És un didacte incansable. Som molt amics i compartim l'admiració per Fortuny.

De dos llibres sobre Marià Fortuny ("Mariano Fortuny 1871-1949, un magicien de la Venise" d'Anne-Marie

Deschodt, fotos Sacha van Dorssen, Éditions du Regard, Paris, i "Mariano Fortuny, his life and work" de Guillermo de Osma, Aurum Press, Londres) he escollit, quasi a l'atzar, algunes il.lustracions que representen una ínfima part de la seva gran producció.

MARIA FORTUNY I MADRAZO, (Granada, 1872 - Venècia 1949).
Dissenyador, inventor, escenògraf.

EN SKAPARE I VENEDIG: FORTUNY

Våren 1986 gjorde några medlemmar av Sällskapet Marcel Proust i Stockholm en resa till Venedig. Vid ett besök i Orfeipalatset läste den svenska läkaren Ragnar Hägglund, ordförande i sällskapet, upp ett kapitel av Pere Gimferrers roman "Fortuny", som han själv översatt från katalanskan med min hjälp.

Här följer översättningen med ett förord av Ragnar Hägglund.

Ramon Cavaller

"Sådan brokad eller damast som pryder personerna hos Carpaccio eller Veronese hade en konstnär från Venedig som heter Fortuny återfunnit hemligheten att tillverka. Hans klänningar höll sig troget till den antika förebilden men ägde samtidigt en utpräglad originalitet; de väckte till liv ett Venedig som avtecknade sig likt en teaterkuliss, men ännu mer fantasieggande än en sådan eftersom man måste föreställa sig kulissen; bättre än någon relik i San Marcos helgonskrin frambesvor de ett orientaliskt prunkande, soldränkt och av turbaner kringvärt Venedig, där de skulle ha burits som en hemlighetsfullt, fragmenterad komplementfärg till staden själv. Klänningen från Fortuny som Albertine hade på sig denna kväll tycktes mig som en frestande skugga av detta osynliga Venedig. Den var översållad av arabiska ornament, liksom Venedig och de venetianska palatsen, vilka likt sultaninnor döljer sig bakom en spetslöja av sten, som bokbanden i det ambrosianska biblioteket och som de kolonner med orientaliska fåglar vilks symboliserar än döden, än livet ..."

Så skriver Marcel Proust i "På spaning efter den tid som flytt". Efter läsningen längtar man att besöka Venedig, och att lära känna Fortuny. Några medlemmar av det

svenska Marcel Proust-sällskapet reste därför till Venedig våren 1986. Proust själv gjorde endast två besök där, båda år 1900. Han var då i trettioårsåldern, och hade genom sin vän Coco de Madrazo, som var släkt med Mme. Fortuny, fattat intresse för den berömda konstnären, som sedan på så många ställen skulle figurera i hans roman. Proust bodde på Hotel Danieli och på Hotel Europa. På det första har man kastat liggarna, och det andra har byggts om till kontor. Det finns inte många spår efter Proust i Venedig: man kan inte använda Baedeker och sådana guideböcker.

I ett rum inrett i bayersk stil ägnat för samkväm, alldeles innanför dörren till höger på Danieli, läste vi ur Fortuny av Pere Gimferrer. Ty detta visade sig vara den vägvisare man behövde för att, samman med Marcel, leta sig fram till Palazzo Orfei, i vars stora mörka salonger, med sina tavlor och tapisserier, skuggorna filtrerade ljudet och ljuset från gatorna och torget, så att man sittande i en soffa, trodde att Fortuny, eller Proust, just lämnat rummet och skulle återvända om en liten stund. Först där, då minnet förenades med fantasin och på så sätt levandegjorde det förgångna, återfann vi liksom av en tillfällighet den tid som flytt, ett sådan oförstörbart fragment vilket vi bär inom oss.

*

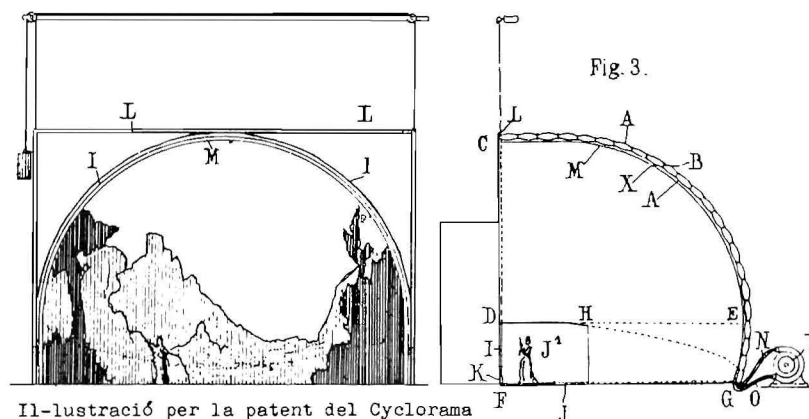

Detall d'estampació M. Fortuny.

Besöket

Marcel Proust har lämnat gondolen vid piazzettan. Han kommer från ljuset i Canal Grande som öppnar en väg av vatten, där andra båtar mötas lik victorior på Boulogne-skogens Aveny. Hans väg på stenplattorna är först precis rakt fram, i skydd av Dogepalatsets lysande murar, och när han kommer fram till kampanilen, där vägen delar sig under arkaderna, går Marcel Proust så nära att han nästan vidrör Florians fönster. Han kommer till ändan av torget vilket är lika naket som en slavinnas bronsfärgade kropp, gyllene och ljuvt som ett harnesk av guld i solnedgången.

Fig 2.

Il-lustració per la patent del Cyclorama de M. Fortuny.

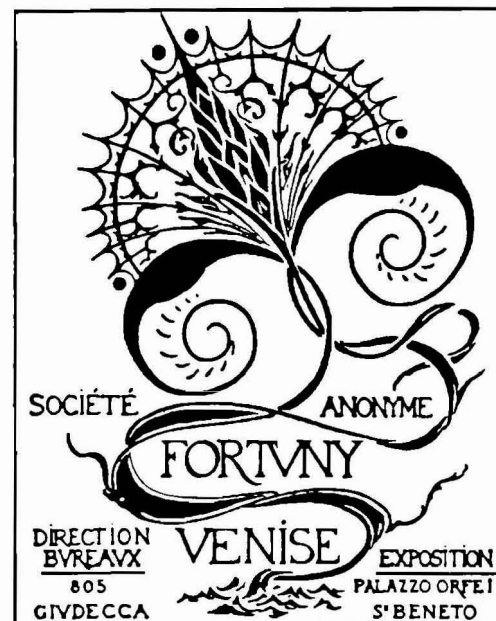
Marcel Proust lämnar bakom sig den stora trappan och går rätt in i djupet av en smal gata kantad av grå och rosafärgade murar som låter stegen återljuda likt prasslet av nedfallna löv i en stormig skog. Han kommer fram till Campo San Moisè: bron, med sitt räcke av smidesjärn, liknar en diamant av sten över vattnets gröna diamant, och den teatraliska barockfasaden liknar fören på ett skepp i orkanens mitt, med kolonner och helgonbilder i stället för segel och till marmor förvandlat snöfall. Himlen dallrande och skirt blå: moln

som skingras nära fasaden, i det döda vattnets tystnad lyser droppar av vita och citrongula salter i havsljus.

När han gått över bron, skyndar Marcel Proust till höger in i en skuggig ännu trängre gränd. Han viker av vid en gräsbevuxen labyrint, vilken i zigzag för honom till Teater de la Fenice: ett altare som flyter i en blå skymning, av samma färg som det papper vilket man använder till litografier. Marcel Proust passerar under en arkad, tyst och djup som en egyptisk sarkofags innandöme. Allt är sten, naket och stumt, med en svalka av fuktigt ljus. Han försvinner i en gränd så trång att knappast två personer får plats sida vid sida.

När han lämnat gränden, kommer Marcel Proust till ett hänförande violett litet torg med ett gotiskt boningshus. Bakom varje fönsters spetsformade ögon anar man skuggan av någon som en gång levde och dog där: Cimarosa, musikern som komponerade filigranarior vilka klingade i Villa Pisanis loggia. Solen kastar en orangefärgad reflex på de spetsbågiga fönstren. Marcel Proust tar i kvällens tystnad gatan till höger och sedan den till vänster. Han går under en annan arkad och kommer till Palazzo Orfeis närhet. Dess fasad vätter mot Campo San Beneto och mitt i gården framför fasaden står en brunn med sitt spelverk och med de fyra balkongerna och de dubbla raderna av fönster framför sig. Men innan han når Campo San Beneto stiger han in i palatsets piano nobile genom en stor port, som i kvällningen öppnar sig mot en förtrolig gata.

Marca de fàbrica. "Varumärke". Registrada a
París el 6 de gener 1908.

Panflet publicitari
de la companyia tèxtil
de M.F.

I Palazzo Orfeis piano nobile bär Mariano Fortuny en bred tunika, öppen i bröstet som på en femtonhundredtalsridhare. Palazzo Orfei är arbetsmiliön. Palazzo Martingengo är donna Cecilias bostad. I det gulaktiga och vissnade ljuset i stora salen i Palazzo Martingengo bjuder Cecilia Madrazo framåt kvällen Marcel Proust på saftiga och sötsura persikor, serverade på ciselerade kopparfat, ett glas sherry, och efteråt gyllene pajer vilkas rosetter och volanger bestötts med pudersocker. När natten fallit och man vid bordet inte längre ser varandra, öppnar Mariano Fortuny och Cecilia de Madrazo inför Marcel Prousts ögon locket på den allra största kistan: ett heligt skrin i vars djup uppenbarar sig i halvdunklet en skatt av antika vävnader till ceremoniella dräkter: blodig purpurrod sammet med broderade granatäpplen, en annan intensivt djupblå, och brokader och satiner och taft och siden, broderade med blombuketter eller gammaldags tråddungar, vilka vibrerar som vingarna på en drake, mjukt ljudande likt en membran i palatsets grottaliknande mörker. I det marina dunklet ikläder sig Mariano Fortuny inför Marcel Proust en rock av brokad prydd med ett gyllene grenverk.

ENTREVISTA A JORDI PUJOL

Catalunya cada vegada va millor, diuen els nostres socis. Aquestes millores es deuen en certa mesura a la feina que fa la Generalitat. Però, a més de tenir-ne part del mèrit, la Generalitat també té la funció - dintre dels límits posats per l'Estatut - de resoldre els problemes del nostre país.

En l'entrevista que el President de la Generalitat va tenir la gentilesa de donar-nos a Estocolm, tractem problemes de Catalunya, vistos des d'una perspectiva catalano-sueca, i algun tema d'interès per a la nostra associació.

*

R. BOHIGAS - Quin ha estat el motiu del seu viatge a Suècia?

JORDI PUJOL - Per una banda la conferència que he donat a l'Executiv Club del diari Svenska Dagbladet i en segon lloc visitar una sèrie d'empreses sueques que treballen a Catalunya. Electrolux, Asea i Pharmacia ja estan establertes al nostre país, però l'Ericsson, que no hi treballa, amb motiu dels Jocs Olímpics té possibilitats de fer moltes coses.

Ericsson no té cap fàbrica a Catalunya però els projectes que s'han engegat per a les olimpíades han fet que nosaltres tinguéssim interès en visitar-los.

R. BOHIGAS - S'ha concretat un projecte que tenia la Generalitat de Catalunya de muntar centres culturals a l'estranger?

JORDI PUJOL - No perquè està fora de les nostres possibilitats econòmiques de fer-ho, almenys de fer-ho d'una manera generalitzada. Ara volem muntar un centre a

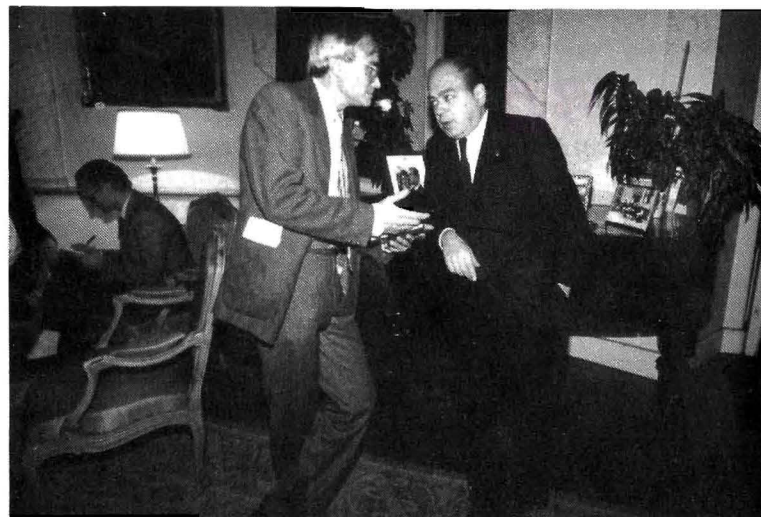

Foto: F. Cabrera

Frankfurt, però d'una manera global i ràpida no podem realitzar-ho, si bé tenim contactes molt estrets amb alguns casals importants, com els de Brusel·les i París.

A Suècia concretament, el que volem fer ara és organitzar conjuntament amb l'Institut Suec una manifestació cultural catalana a finals de l'any que ve o primers de 1989, i probablement una setmana sueca a Catalunya.

Hem acordat també que mirarem d'intensificar els nostres contactes culturals. Això ho parlàvem avui amb el senyor Sture Allén, el secretari de l'Acadèmia Suèca.

Els acadèmics suecs no tenen gaire idea de que existeix Catalunya ni de la literatura catalana. Per tant, com a primer pas els regalarem uns quants diccionaris perquè sàpiguen que som una cultura sòlida i normalitzada. Que no es pensin que som una cultura com el frisó, o com el lapó. I evidentment nosaltres no som això, gràcies a Déu. Som un poble que tenim una cultura molt de debò, que edita tants llibres com puguin editar els danesos, amb una llengua més unificada que la dels noruecs, que en tenen dues de llengües.

En aquests moments el coneixement de Catalunya a països com Itàlia, França, Alemanya, Bèlgica i Suïssa és molt més gran que no pas abans, sobretot a certes zones. Potser es deu a que ens hem mogut més en aquesta àrea, que està més directament vinculada amb Catalunya.

També farem coses aquí, però de moment i com a cosa estable comencem per Frankfurt.

R. BOHIGAS - Un escriptor català, Lluís Racionero, afirma que la gent del nord són uns bàrbars en el llibre "La Mediterrània i els bàrbars del nord", una obra que va tenir un gran èxit de venda als Països Catalans. Quina és la seva opinió sobre això?

JORDI PUJOL - No hi estic d'acord. Miri, jo sóc mediterrà i mediterranista i avui acabo de fer una conferència aquí en la qual precisament una de les coses que em preocupava és que no hagi estat massa agressivament mediterranista davant d'un públic suec. Un públic que segurament està molt convençut que no hi ha res tan important com ésser suec...

R. BOHIGAS - Com a persona que viu a Suècia opino que ha estat una conferència molt encertada per un auditori suec.

JORDI PUJOL - ... el que li vull dir és que sóc molt mediterranista, però crec que la tesi de Racionero és falsa. Els homes del nord són la cultura alemanya. Això vol dir Goethe, vol dir Schiller i una colla de grans poetes com ara Heine, Hölderlin, etc. I vol dir músics com Beethoven, Brahms ...

I la cultura del nord és la cultura holandesa amb tota la seva pintura, i també la literatura sueca. La literatura sueca és una literatura molt important.

Jo crec que en Racionero fa una exageració. El que sí que és cert és que el Mediterrani, que ha estat el mar dominant en el món fins fa a prop de cinc segles, és un

mar de moltes possibilitats, d'una cultura molt antiga i destacada, i que ara està sortint de la seva somnolència, de la seva decadència. I va amunt i anirà amunt.

R. BOHIGAS - A Catalunya es parla molt d'europeitzar-nos, però comparant-nos amb l'Europa avançada als catalans ens manquen encara qualitats d'organització i una mentalitat sistemàtica, ens manca un esperit analític i capacitat per treballar en equip. Per convertir-nos en un país modern, no hem de canviar primer de mentalitat?

JORDI PUJOL - Vosté té raó, ens manca poc o molt. No amb aquest sentit de rotunditat que vosté deia, que és exagerat ...

R. BOHIGAS - Em referia a "en comparació". Evidentment, ja sé que això és molt relatiu...

JORDI PUJOL - ... però indubtablement anem coixos, potser no de tots, però d'alguns dels aspectes que vosté ha dit.

La veritat és que anem bé d'altres, perquè sinó no existiríem. Si només tinguéssim aquests defectes i ens manquéssim virtuts no existiríem. Però d'alguna manera és cert que ens manquen moltes de les qualitats que vosté ha mencionat. Ara, jo també li vull dir una cosa: en aquests moments el balanç de Catalunya és positiu. És un país amb empena, és un país creador, és un país que progressa, és un país que la gent que se'l mira amb una certa perspectiva en fa una valoració positiva. Avui Catalunya suma més que no pas resta. De tota manera, li torno a dir, sí que em sembla que hauríem de corregir algunes falles tradicionals del nostre caràcter.

R. BOHIGAS - Per esdevenir un país avançat cal que l'ensenyament sigui bo. Un suec nascut a Barcelona ha vingut a estudiar a Suècia per que deia que a la

facultat de filosofia els professors no es presentaven a classe. Estudiants noruegs a Barcelona ens han dit que és general que els alumnes catalans no es posin a estudiar fins dies abans d'un examen. No significa això que també en el futur els catalans continuarem estant endarrerits?

JORDI PUJOL - Home, hi ha de tot i, és clar, n'hi ha d'aquests alumnes. Potser a Suècia també n'hi deu haver. Jo crec que precisament en aquests moments els estudiants universitaris treballen força tot i que l'universitat segueix essent un dels nostres punts més fluixos - això ho he dit avui mateix en el col·loqui de l'Svenska Dagbladet - però també està millorant i en pocs anys canviarà molt.

Jo crec que una visió idíl·lica o molt entusiasta de Catalunya seria falsa. Però que aquesta d'oposada que vostè em dóna amb aquests testimonis suecs i noruegs també ho és. Crec que en aquests moments la gent de Catalunya - i això els que més ho diuen són els empresaris suecs que venen a posar fàbriques al nostre país - té un nivell de formació alt. Ha d'ésser millor, però ja té un bon nivell.

R. BOHIGAS - Avui a Suècia som molts que gràcies a les antenes parabòliques podem veure televisió anglesa, francesa, americana, soviètica, etc., transmesa a través de satel·lit. Hi ha alguna possibilitat que en el futur poguem veure TV3?

JORDI PUJOL - No ho sé. És un problema, tècnic sòs, que jo no sé contestar. Però en canvi sí que li puc dir que TV3 a Catalunya està fent una gran feina i una feina molt positiva i que, tornant al que dèiem de l'imatge del país, és una televisió d'un nivell perfectament europeu.

A Europa hi ha alguns canals de televisió molt pretensiosos, que són més dolents que TV3. També n'hi ha de millors, però la nostra és una bona televisió i està fent un gran servei des del punt de vista de política nacional, de nacionalització i de catalanització del país.

Ara, quan podrà arribar a Suècia a través de satel·lit no li sabria dir.

Foto: F. Cabrera

Ferrán glömmmer allt -utom bilderna

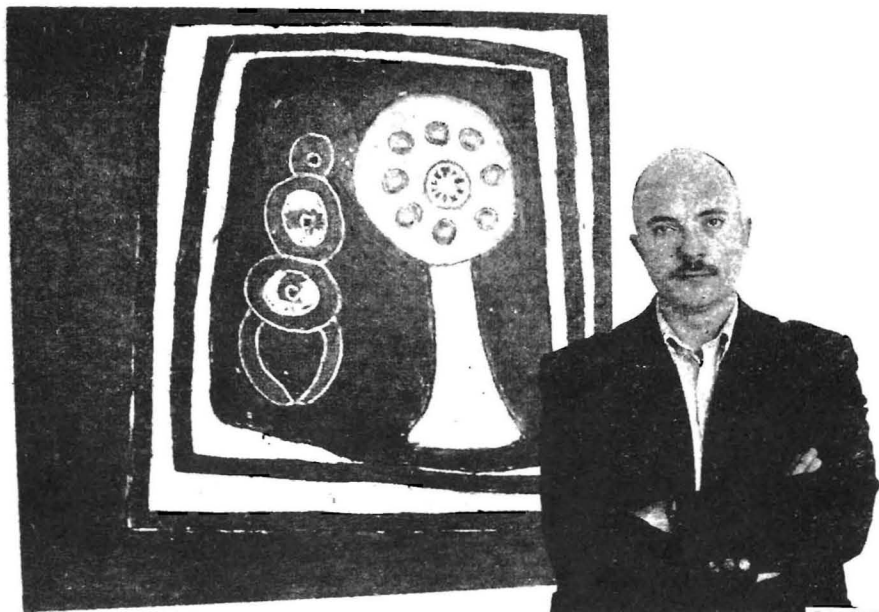

Foto: OLLE SEJUBOLD

Ferrán García-Sevilla beskriver sig själv som "en lögnare utan minne". Symbolerna och tecknen på hans tavlor har alla speciella betydelser för honom. Verket på bilden saknar titel.

AV BIRGITTA RUBIN

Ferrán García-Sevilla beskriver sig själv som en rastlös, splittrad person med ett hopplöst dåligt minne. För att "fixera tiden" gör han en dagboks-målning varje dag.

— Jag är en lögnare utan minne, deklarerar han framt.

Följaktligen har signore Sevilla glömt att vi ska träffas på hans utställning på Galleri 16, tappat bort vem jag är och vilka han träffade kvällen innan.

— Men Ferraaaaa, brukar min fru säga, blossande röd. . .

Däremot har han glasklara minnen av bilder han sett eller laddade situationer. Ferrán García-Sevilla upplever livet som en film, och det gör honom frustrerad att "tiden bara flyter i väg".

— Många tycker att mina målningar är kryptiska. Men symbolerna och tecknen är alltid biografiska, med speciella betydelser för mig.

Han har svårt för att tala om sina målningar annat än i allmänna ordalag. För att visualisera detta gör han en dramatisk gest mot hjärtat och spelar med ögonen.

— Jag höljer hjärtat i järn för att skydda mig. Ha, ha.

BEHÖVER INTE FÖRKLARA

Ferrán García-Sevilla bor och arbetar i Barcelona, där han är professor på Konstakademien. Förra året valdes han ut till Biennalen i Venedig, och i år till Dokumenta i Kassel. På 70-talet var han en kontroversiell performance-konstnär, började sedan med video och har målat först de senaste åren.

— Det är oviktigt vilket uttrycks-sätt man väljer. Men jag blev nervös av att vara beroende av ett team. Som målare behöver man inte förklara sig för andra.

Graffiti, Miró och primitiva kulturer kan spåras i hans "platta" teckenmålningar. Själv tror Sevilla att hans enkla uttryckssätt är en protest mot traditionen. I övrigt har han inget speciellt förhållande till sina tavlor.

— Jag är den förste att säga att den målningen är skit. Men om du gillar den är det okej.

Han reser så mycket det går; till Indien, Sydamerika, Nordkalotten, Egypten och Sahara. På resa målar eller skissar han aldrig, bara insöper atmosfären. Vål hemma i ateljén använder han bildbanken i huvudet och växlar stil efter humör. Musiken är på hela tiden — allt från ragas och afrikansk trummusik till Tom Waits och Elvis.

— Jag är katalan, men är lika intresserad av eskimåer och indianer. Mina målningar är en mix av olika kulturer.

De senaste åren har han arbetat i serier. På utställningen finns några från sviten "Mona". Ferrán García-Sevilla skratrar och klappar sig på flinten:

— Alla ropade "Mona" efter mig i Indien, det betyder helig man. Och här ser du mig som helgon, där som pirat, och på den målningen som totem.

Mycket mer berättar han inte.

Bara typ: "Idén är Himalaya upp och ner" eller "en vision av en cyklop-kvinna". Ofta roar han sig med filosofiska och politiska funderingar på tavlorna.

Visst har Spanien förändrats, men vardagslivet är detsamma, tycker Ferrán García-Sevilla. Och varför konstnärer från hela världen strömmat till Barcelona på sistone är en gåta.

— Stan är sig lik, men plötsligen har alla upptäckt den. Varför Paris, sedan New York, Köln, Milano och nu Barcelona?

Dagens Nyheter,

14 november 1987

Från massdemonstrationen för katalanskt självstyre i Barcelona den 11 september 1977.

Ana Valdés i Spanien (3)

Nu kommer mångfalden

"JAG ÄR en litterär terrorist", säger Quim Monzó, en av de yngsta och mest uppmärksammade katalanska författare. Han skriver

spanska vägskäl

på katalanska, detta väljudande språk som användes redan på medeltiden — ett av de viktigaste argumenten när katalanerna vill påvisa särarten hos katalanerna.

Ramón Llull, Salvador Espriu, Vicente Foix, Mercè Rodoreda, Ana Maria och Terenci Moix, Per Gimferrer och Per Calders är några av de stora inom den katalanska litteraturen.

Det var förbjudet att tala och skriva katalanska under fyrtio år. All undervisning skedde på kastilianska, som blev riksspråk. Det är därför man nu talar om den katalanska renässansen inom litteratur, i konst och i vardagen.

Monzó är kanske den intressantaste av alla unga författare i dagens Spanien. USA och Eng-

land har redan upptäckt honom, och The New York Times och Publishers Weekly var entusiastiska när några av hans böcker översattes till engelska.

Monzó använder sig fräckt av resurser från filmen och serietidningsspråket. Han skriver om vardagssituationer och lyckas förmedla det absurda i tillvaron. Språket förvrängs till oigenkännlighet, överraskningsmoment dyker upp berättelserna igenom och fångar läsarens uppmärksamhet.

Hos Monzó kan en normal situation som att laga en middag efter en resa likna en nedstigning till helvetet. Lägenheten är ostadig, centralvärmen trasig, TV:n visar suddiga italienska filmer utan text. Hemmet blir en skrämmande plats och hushållsmaskinerna grymma fiender.

Kritikerna placerar honom gärna i samma tradition som Peter Schneider och Peter Handke.

Genom Monzó och andra unga författare har den spanska litteraturen kommit ur sin apati, sin

brist på förnyelse och det trauma som inbördeskriget inneburit.

Perioden mellan Francos maktövertagande och hans död var ödesdiger i flera avseenden. Spanien förvandlades till ett koncentrationsläger som hade föga kontakt med omvärlden. Litteraturen och förlagsverksamheten levde i exil.

Ruedo Ibérico i Frankrike var språkrör för flera generationer. Jorge Semprún, Fernando Arrabal, María Zambrano, Rafael Sánchez Alboenoz, Juan och Luis Goytisolo, några i inre förvisning, några i Mexiko, Argentina, Chile, Uruguay.

Därifrån smugglades till Spanien de första spanska översättningarna av Sartre, Lacan, Lévi-Strauss, Vasco Pratolini, Hemingway. Allt var farligt. Francos fördömande av intelligentian visste inga gränser. Undervisningen i Spanien kontrollerades av Opus Dei, en ärkekonserverativ religiös rörelse.

Buenos Aires, Mexico City och Caracas blev de stora kulturstäderna, och axeln flyttades från Europa till Latinamerika. Den självklara konsekvensen av allt detta blev att latinamerikanska författare uppmärksammades mer och mer.

Det fenomen som vi känner som "den latinamerikanska litteraturens boom" har sin förklaring i den kultursociologiska situation som Spanien levde i, med de flesta intellektuella i exil eller i fångelse.

Mario Vargas Llosa, Gabriel García Márquez, Carlos Fuentes och andra latinamerikanska författare stod under några år för den enda goda litteratur som gavs ut i den spanskspråkiga världen.

Men efter Francos död har situationen ändrats radikalt. Det politiska klimatet i Spanien har tillåtit unga författare att skriva en litteratur som skulle ha varit otänkbar för femton år sedan. En litteratur som är både avantgardistisk och spansk, som hämtar näring både från den spanska surrealismen och från europeiska och amerikanska berättartekniker. Från Kafka och Bruno Schulz, Pynchon och Musil, Thomas Mann och Moravia.

Spanska författare är eklettiska, lika eklettiska som spanska filosofer och spanska politiker.

Alla beteckningar är möjliga, det finns postmoderna författare, postindustriella författare, sciencefictionförfattare. Nästan alla är postnågonting.

Ingen av dem känner sig väl till mods i det industrialiserade Spanien. Det finns inte heller så många som tror på det moderna i den skepnad som det erbjuds Spanien. Kännetecknande för alla intressanta författare i Spanien är besvikelsen, den brutala ironin, avståndstagandet från föräldrars och farföräldrars Spanien. De är respektlösa och fräcka, skriver obarmhärtiga satirer om kyrkan, familjen, sexualiteten.

Antonio Prometeo Moya, Félix de Azúa, Javier Marías, Soledad Puértolas, Adelaida Sánchez, Quim Monzó, några exempel på mångfalden i den spanska litteraturen.

ANA VALDÉS

Tidigare artiklar var införda 17/11 och 20/11.

Dagens Nyheter,

25 november 1987

näringsliv

"Dynamiken finns kring Medelhavet"

– Den ekonomiska aktiviteten i Europa har kommit att domineras av de nordliga länderna. Men nu expanderar området kring nordvästra Medelhavet, ett område som de närmaste åren får allt större ekonomisk betydelse.

Louise Melander

Det säger den katalanske regeringschefen Jordi Pujol, som inbjuden av SvD:s Executive club besökt Sverige. Han syftar naturligtvis i första hand på Katalonien, regionen i nordöstra Spanien som han styr med fast hand sedan 1980.

Den katalanske regeringschefen Jordi Pujol besökte nyligen Sverige.

Han syftar också på södra Frankrike och norra Italien, där han har mycket kontakter med politiker och företrädare för näringslivet.

I området finns förutom de stora företagen en lång tradition av tillverkningsindustri främst inom medelstora företag. Turismen tillför dessutom betydande inkomster.

– Medelhavsområdet har slutat att förlora terräng på det ekonomiska området. Här ryms massor av initiativkraft och kreativitet, säger han.

Dynamiska städer

Här ligger, menar Jordi Pujol, många dynamiska städer med tillväxtpotential; Barcelona, Valencia och Zaragoza i Spanien, Toulouse, Lyon och Grenoble i Frankrike,

Turin, Milano, Genua och Florens i Italien. De baleariska öarna har den högsta per capita-inkomsten i Spanien, och är därför också att räkna med, säger han.

Centerpartisten Jordi Pujol väger tungt i spansk politik. Inte bara på grund av sin karismatiska personlighet, utan därför att han regerar Katalonien, den ekonomiskt mest expansiva av Spaniens 17 autonoma regioner. Det är inte bara hans partifärg som står i opposition till Felipe González socialist-regering. De två är inte ense om hur långt autonomin skall sträcka sig.

– Jag är nöjd med hur autonomin har definierats i statuterna, men vill ha en liberalare tolkning än vad den centrala regeringen vill medge. Och det gäller i praktiskt taget alla frågor; polisen, ekonomisk politik, utbildning, finansiering etc, säger han.

Katalonien har en lång industriell tradition. Under senare år har regionen lockat till sig omfattande investeringar från utlandet, enligt Jordi Pujol mer än något annat område i Europa, och blivit något av Spaniens high-tech-område. Nu laddar man inför sommar-OS 1992 i Barcelona, en händelse man hoppas skall väcka omvärldens intresse för Katalonien och Spanien och bli avstampet för en period av än större tillväxt.

– Att vi attraherar så många utländska investerar beror inte på de bidrag och andra stimulanser vi ger. Det viktiga är dynamiken i området, närheten till intressanta marknader, en sedan länge etablerad industristruktur, tillgången på utbildad arbetskraft och en allt

bättre infrastruktur, säger Jordi Pujol, men han betonar att det inte bara handlar om att locka till sig utländska företag. I Katalonien finns det också gott om lokal företagkraft.

Regionen ligger som en länk mellan det övriga Europa och Spanien, ett land med 40 miljoner invånare som nu är fullvärdig medlem i EG och som trots en fortgående omstrukturering av industrin har mycket goda förutsättningar för tillväxt, menar Jordi Pujol.

1987 räknar man med en ökning av BNP på 4,3 procent, 1988 på 3,8 procent (enligt prognoser gjorda före borskraschen), alltså klart över genomsnittet för OECD-länderna. Arbetslösheten ligger kring drygt 20 procent, en siffra som är svår att få ner, då landet har en ung befolkning och antalet arbetsökande ökar.

Katalanskan upprättad
Jordi Pujol bevisar gång på gång sin styrka. Sedan han tog makten har den lokala regeringsmakten utformats efter de regler om autonomi som skapades 1978. Det katalanska språket som sedan 1700-talet varit förbjudet som officiellt språk, har återupprättats och talas i dag överallt i regionen. Katalaner, varhelst de träffas, talar alltid sitt språk vilket ofta retar befolkningen i övriga Spanien.

Kulturellt blommar Katalonien, här finns gott om konstnärer, författare och andra intellektuella. Högutbildad arbetskraft råder det dock fortfarande brist på. Att för-

bättra universitetsutbildningen skall ges hög prioritet nästa regeringsperiod, säger Jordi Pujol, om han nu blir omvald i regionalvalet 1988.

Med hänvisning till sin tyngd i spansk politik får han frågan om han kan tänka sig en post i den centrala regeringen, katalansk patriot som han är.

– Åh, jag väger bara 73 kilo, säger han och skrattar, och det är alldeles för mycket för min längd. Men frågan saknar aktualitet.

Det får vi se, 1977–79 satt han i parlamentet.

9 november 1987

Svenska Dagbladet

han omvald och valutsiktorna inför 1990 års val verkar optimala. Han har hård konkurrens av socialisterna förstärkt, men Pujol rider högt på katalanens urgamliga kommersiella instinkter. Under Pujols ledning blomstrar det moderna Katalonien, 6,1 miljoner invånare (16 procent av Spaniens totala befolkning), 67 procent av dess textilindustri, 50 procent av förlagsindustrin, 50 procent av läkemedelsindustrin, för att ta några siffror ur högen ur industristatistiken.

Pujol, som också är skriftställare och populär talare, är livligt intresserad av kulturella frågor och reser som en skottspole över hela världen för att promovera Kataloniens rika artistiska och litterära arv. USA, Frankrike och Argentina är några av de länder där han presenterat katalanska modernister, geniet Dali m fl.

Monica Wermcrantz

Svenska Dagbladet,
5 november 1987

Jovialisk gäst från Katalonien

Jordi Pujol, Kataloniens regeringschef, gästnar i dag, torsdag, Svenska Dagbladets Executive Club, där han skall tala om västra medelhavsområdets ekonomiska och politiska roll i Europa.

Den nu 57-åriga Pujol är en jovialisk herre som egentligen hade tänkt sig en karriär som läkare, han är med dr med examen från universitetet i Barcelona. Men i mitten på 60-talet fastnade han i politikens garn, lätt gjort för en antifranquistisk katalan som han. För sina "nationalistiska" sympatier fick han två års fängelse, som bl a resul-

terade i en ännu större övertygelse om att Katalonien i framtiden måste få utveckla sin egen kultur, tradition och språk.

Det politiska program han började skissa då har han i stort sett lyckats genomföra. Redan 1964 grundade han det politiska parti, Convergència Democràtica de Catalunya, som i dag utgör basen för det moderat-nationalistiska partiet CiU, i regeringsställning sedan 1980. Då valdes Pujol för första gången till Generalitatets "president", dvs regeringschef för det autonoma Katalonien. 1984 blev

KATALANSKAN – ETT HÖGST LEVAND SPRÅK

NYLIGEN GÄSTADES vårt land av en delegation från Katalonien. I spetsen för den stod ingen mindre än regeringschefen Jordi Pujol, och han åtföljdes av några av landets främsta kulturpersonligheter. Denna tidnings Executive Club hade glädjen att se och höra honom och hans svit, men från officiellt svenskt håll blev det såvitt jag har kunnat se inte mycket till uppmärksamhet.

Katalonien, det nordöstra hörnet av den iberiska halvön, var i gamla tider ett självständigt land och det bevarar ännu i dag en stor frihet inom familjen av spanska riket. Det katalanska språket som slår halvöns mellan franskan och spanskan är alltså en tidig medeltid ett rikt litteraturspråk, bärrare av en stor diktning där prosa, drama och poesi blivit högt utvecklade. Språket, liksom landet, har haft sina långa tider av trångmål. En svår epok var seklet efter Spanska trouföjldskriget, från 1713, då regionen grymt bestraffades för sitt stöd åt pretendenten från Österrike, ärkehertig Karl. En annan jättstod sammanföll med Francoregimen – Barcelona hade ju varit ett centrum för motståndet under brödrariket, och i den fascistiska spanska ideologin ingick tanken om starkast möjliga centralisering av landets styrelse, och minsta möjliga utrymme för provinsiella profiler och särarter.

Regimens avveckling har Kataloniens gamla autonomi inom gemenskapen återställt och befördrats som knappast någonstans tidigare. Språket som var mer eller mindre bannlyst under flera decennier upplever nu vad man skulle kunna kalla den andra renässansen – den skildrades under strecket i denna tidning den 25 augusti i år av Monica Vermantz och den har faktiskt från Materns synpunkt medfört vissa problem: det har uttalats farhågor för att katalanskans alltmer befästa positioner kan komma att fjärma landsdelen från den spansktalande befolkningen inom och utom Spanien.

Spaniens dynamiska hörn är Katalonien med Barcelona som huvudort. Här ligger merparten av den industriella kapaciteten. Också när det gäller kulturen och konsten har Katalonien varit en fruktbar grogrund, med namn som Picasso, Gaudí, Miró och Dalí. Regionen är även centrum för Spaniens bokproduktion. Det var länge sedan böcker på det katalanska språket översattes till svenska, men nu tas skadan igen med utgivandet av "Tio katalanska poeter" av Arne Lundgren och Lluís Solanes.

Av KNUT AHN Lund

KATALONIEN ÄR Spaniens dynamiska hörn, här ligger huvuddelen av den industriella kapaciteten, och också när det gäller kulturen och konsten har det varit en fruktbar grogrund, med namn som Picasso, Gaudí, Miró och Dalí. Och regionen är också centrum för Spaniens bokproduktion.

Den katalansktalande befolkningen, som är något mindre än Sveriges, är naturligtvis koncentrerad kring storstaden Barcelona, den oförlikneliga metropolen med sin egenartade atmosfär och originella gestalt. Staden och dess uppland skildrades för något år sedan i en stor roman, Eduardo Mendoza "La ciudad de los prodigios", "Underverkens stad", som jag anmälde under strecket den 23 februari i år. Mendoza hör till de infödda katalaner som efter en viss tvekan valt att satsa på det större systerspråket kastilianskan, det som vi i dagligt tal kallar spanskan. Frestelsen att välja ett världsspråk som uttrycksmedel måste vara stor också för de unga skribenter som håller starkt på sin landsdels egenart, de självständiga sub-språk som finns i länder med ett dominerande huvudspråk får föra en besvärlig tillvaro, inte minst när det gäller internationella kontakter.

Andra betydande litteratur inom det katalanska språkområdet – detta område är vidsträcktare än själva Katalonien och sträcker sig långt söderut längs halvöns östkust, förbi Valencia, omfattande också de Baleariska öarna – är litterärt tvåspråkiga och översätter

smidigt sig själva från det ena till det andra idiomet. Så förhåller det sig med en av de främsta lyriker, Pere Gimferrer. Med honom har det katalanska språket just nu fått in en representant i den kastilianska kulturens högberg, La Real Academia Española, Spanska akademien, som ju har sitt säte i Madrid. En annan tvåspråkig katalan är prosadiktaren Baltasar Porcel, vilkens betydande följarsroman "Primaveras i Tardors" i dagarna utkommit i hans egen kastilianska tolkning under den motsvarande titeln "Primaveras y Otoños", "Vårar och höstar". Jag hoppas snart kunna återkomma till den.

SVERIGE HAR INTE favoriserat Kataloniens kultur påfallande. Fast vi har en del gemensamt med den och således borde veta vad det vill säga att språkligt sitta på understol har vi inte haft mycken tid och råd för den. Också av andra skäl borde vi ha litet till övers för den: en vårdag i de katalanska bergen, vid foten av någon romansk kyrka, invid en borg, som Cardona eller Salses – närmare paradiset tror jag inte att vi från denna jämmerdal kan nå.

Inte många katalanska böcker har hittat hit och det var nu länge sedan en antologi därifrån fann vägen till svenskan. Det är sjuettio år sedan Karl August Hagberg utgav sin "Modärna trubadurer" (Gleerups förlag). Den innehöll främst några skådespel, bland dem den katalanska scenens kanske främsta och i varje fall mest beundrade produkt "Terra Baixa",

"Lägländet" av Angel Guimerà, ett drama som inkarnerar drömmen om det ideala Katalonien och som blivit så populärt att huvudpersonen, herden Manelich, fått sin egen staty i Barcelona. "Lägländet" har också försetts med musik, av Eugène Albert, och har som opera tidvis haft stor framgång.

Den förträffliga, oförtänt bortglömda Hagberg framförde i sin inledning till antologin en åsikt som den gången säkert lät sig hävdas men som i dag inte skulle vara oportunn, nämligen att den nykatalanska litteraturen var stadd i alltför frodig tillväxt, det fanns för många författare, menade han, och det kom för många böcker inom ett så begränsat språkområde. Hagberg lade skulden för denna ymnighet på de så kallade "blomsterspelet", "jochs florals", de 1859 återupplivade skaldetävlingarna som tagit sina mönster från de medeltida trubadurakademierna, provençalernas i Toulouse och katalanernas i Barcelona. Han blev småningom överhövan bönhörd, tiden och historien sörjde för det.

NU HAR VI OMSIDER fått ett litet fint urval av katalansk lyrik. För det svarar Arne Lundgren och Lluís Solanes, två skribenter som inlagt sig stora förtjänster om katalansk diktning. Boken heter "Tio katalanska poeter", och den har utkommit på Fabians förlag. Efter som någon egentlig bokhandel inte längre fungerar i Sverige anges för säkerhets skull också adressen till detta lilla företag som härmed önskas många lyckliga återkomster: Sparrängsgatan 20, 416 54 Göteborg. För tolv år sedan publicerade samma personer en volym dikter av den store, nyligen avlidne katalanske författaren Salvador Espriu, under titeln "Tjurskinnet" (Forum).

Esriu, som är en av den europeiska samtidens största lyriker, förekommer inte i det nya urvalet, i gengäld finns där en rad andra goda namn från vårt sekel, från den lysande humoristen och satirikern Guerau de Liost (1878–1933) och fram till den nyssnämnde mångsidige poeten och konsthistorikern Pere Gimferrer, född 1945. En älskare av Carles Ribas tankfulla poesi kan sakna honom här, och kanske kunde också hans kontrast, den revolutionära avantgardisten Joan Salvat Papasseit, fått vara med, men urvalet är genomgående utmärkt, här finns ingen likgiltig dikt.

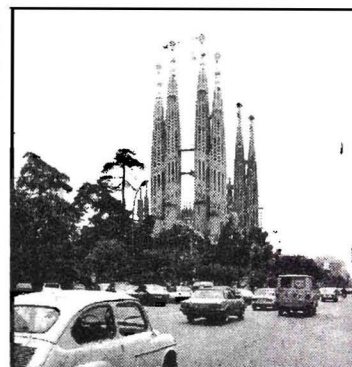
Boken är i alla avseenden omsorgsfullt gjord, har få tryckfel och så gott som inga sakfel. Arne Lundgren har skrivit en sakrik och kunnig inledning om landet, språket och kulturen, och han återkommer sedan med en klagörande presentation av var och en av de utvalda, med titlar och årtal för deras viktiga verk. I slutet finns en värdefull litteraturliste som omfattar den katalanska lyrikens öden i hemlandet, i England, Tyskland, Frankrike och Sverige.

DE ENDA BRISTEN hos denna lilla volym är att de katalanska originaldiktarna saknas. Det hade kostat stora pengar, kanske så mycket att samlingen aldrig hade kunnat se dagen, och inför det argumentet resignerar man. Men Statens kulturråd, som inför sådana böcker som denna har sina mest omedelbara förpliktelser, borde särskilt premiera tvåspråkiga tolkningsarbeten och i förväg klargöra att höjda bidrag utgår för sådana texter, naturligtvis om förtaget i övrigt är vettigt och angeläget. De flesta som kan tänkas tillägna sig en bok som denna skulle nämligen ha både glädje och nytta av att se den ursprungliga skriftbilden. De skulle förvånas över hur många ord de kände igen från omgivande språkområden och de skulle få en rent musikalisk upplevelse av textens stämningsvärden.

De om Guerau de Liost torna hipoteticament a les angoixes del parteratge i successives seqüeles, eller på svenska: "Om hur Guerau hypotetiskt återvänder till födslovårdarna med ty åtföljande sviter" – så lyder titeln på den dikt där skalden företar sin regress till födelsen och dopet, en rapport från vaggan som sannolikt tillhör de spirituallaste poetiska svaren på den psykoanalytiska utmaningen.

Spännvidden inom denna lilla poesiboks pärmar är alltså avsevärd. Allvar, sorg hör till Kataloniens arv. Här får vi svenskar – som med den självklara besittningens leda lämnat det fosterländska bakom oss som vore det en barnsjukdom – lära oss vad det vill säga att vilt längta efter sitt hemland, i den landsflyktige Agustí Bartras vilt sköna "Ode till Katalonien från Tropikerna" eller i Pere Quars "Corrandes d'exili", "Strofer ur exilen".

I CENTRUM för detta urval står med självklar rätt Josep Vincent Foix, en fadersgestalt i katalansk dikt, död i januari i år vid 94 års ålder. Hans lyrik har i en alldeles personlig legering smält samman

Barcelona, den oförlikneliga metropolen i Katalonien. I bakgrunden Gaudís "Sagrada Família".

De katalanska texterna har kommit väl bevarade och alldeles igenkännliga igenom språkväxlingens skärslod. Joan Vinyolis "Vent d'aram" borde kanske hellre heta "Kopparvind" än "Mäsingsvind", Foix "inimaginable blancor" bör snarare vara "ofattbara vitthet" än "oförlikneliga vitthet". Och i Miquel Marí i Pòls "Inventering av en provinsstad" har utgivarna tappat bort "ducentos, o dues mil, nenes uniformes", dvs tvåhundra, eller tvåtusen, uniformerade flickor. Det är ju många, men det är ändå inte mycket, det är så gott som intet, och jag nämner det här blott för att antyda att jag gått igenom de katalanska texterna och därvid som felfinnare varit mycket litet framgångsrik.

Knut Ahnlund

Knut Ahnlund är ledamot av Svenska akademien.

Svenska Dagbladet,
2 december 1987

T ÅR GOD JUL och GOTT NYTT ÅR GOD JU
Y BON NADAL i un FELIÇ NOU ANY BON N

T ÅR GOD JUL och GOTT NYTT ÅR GOD JU
Y BON NADAL i un FELIÇ NOU ANY BON N

T ÅR GOD JUL och GOTT NYTT ÅR GOD JU
Y BON NADAL i un FELIÇ NOU ANY BON N

T ÅR GOD JUL och GOTT NYTT ÅR GOD JU
Y BON NADAL i un FELIÇ NOU ANY BON N

T ÅR GOD JUL och GOTT NYTT ÅR GOD JU
Y BON NADAL i un FELIÇ NOU ANY BON N

T ÅR GOD JUL och GOTT NYTT ÅR GOD JU
Y BON NADAL i un FELIÇ NOU ANY BON N

T ÅR GOD JUL och GOTT NYTT ÅR GOD JU
Y BON NADAL i un FELIÇ NOU ANY BON N